

“Ey oğul, eğer şair olup şiir söylemeğe niyetlenirsen, şiirde sözünün ruşen olmasına, yani açık olmasına çalış. Sakın gaamız söylemeyesin, yani örtülü söylemeyesin. Mesela bir şiirde bir sözün anlamını yalnız sen biliyorsan, başkası bilmiyorsa böyle sözü söyleme. Çünkü şiiri halk için söylerler, kendi kendileri için söylemezler. Öyleyse şiirin anlamı açık gerektir ki açıklığından ötürü herkes beğensin”

Bu sözler, Keykâvus’un 12. yüzyılda kaleme aldığı, Mercimek Ahmet’in 14. yüzyılda Türkçeye çevirdiği ünlü nasihatler kitabı Kabusname’de geçiyor. Yıllar önce bu ifadeleri ilk okuduğumda aklıma şu iki isim gelmişti: Karacoğlan, Abdurrahim Karakoç. Oysa başta Yunus Emre olmak üzere özellikle halk tarzı şiir geleneğine mensup şairler arasında benzer tarzda şiirler söyleyen başka pek çok şairimiz olduğu halde, aklıma özellikle bu iki ismin gelmesi elbette boşuna değildi.

Öyle sanıyorum ki, Karacoğlan ve Karakoç kadar saf, temiz, anlaşılır, sade ve/fakat aynı zamanda anlamlı ve derinlikli şiirler yazan şairimiz o kadar da fazla değil. Ayrıca her iki şair de, çağlarının büyük ustaları olarak, şiirleriyle, ‘iyi şair’ olmanın ötesinde ve üstünde bir misyon ifa ettiler.

Karacoğlan, sadece yaşadığı 17. yüzyılda değil bugün bile hâlâ şiirlerinden en çok türkü bestelenen/havalandırılan bir şairdir. Aynı şekilde Karakoç da, çağımızda şiirleri en çok bestelenen/havalandırılan şairlerimizin başında gelmektedir.

Yani bu iki isim, aynı zamanda bizim türkü şairlerimiz ya da türküleşen şairlerimizdir. Böyle olmak ise hiç de kolay değildir. Çünkü her şiir türkü olamayacağı gibi, öyle her şair de kolay kolay türküleşen şair olamaz. Bir kere türküler hiç yalan söylemedikleri için, yalan söyleyen şiire de şaire de uzak dururlar. İkincisi ‘yürekte gelenin yüreğe gittiğine’ inanan halkımız, ‘yürekte gelmeyen yırağa gideceğini’ bildiği için öyle her şiire, her şaire tevessül etmez kolay kolay.

Karacoğlan ile Karakoç’un bir diğer önemli ortak yönü, tevarüs ettikleri kadim geleneği yenileyen şair olmalarıdır. Hece vezni ve bu veznin belli kalıp ve kurallarıyla yazmalarına rağmen, her iki şair de geleneği her yönden yenileyerek devam ettirmişlerdir. Zaten gelenek, aynen tekrar edilerek değil, yenilenerek sürdürülür. Bütün büyük şairler, mensup oldukları geleneği yenileyen, hatta bazen bunu ‘yeni bir gelenek’ ihdas etme noktasına kadar götüren şairlerdir. Yunus böyledir, Fuzuli, Hatayi böyledir; Karacoğlan, Pir Sultan, Nesimi, Köroğlu, Dadaloğlu böyledir. Sümmani, Ruhsati, Aşık Veysel, Davut Sulari, Daimi, A. Karakoç, Neşet Ertaş da böyledir. ‘Neoklasik’ dediğimiz aslında bundan başka bir şey değildir. Bu anlamda Karakoç, geleneği yeni bir ses, yeni bir solukla devam ettiren bir şair olarak gerçek bir neoklasiktir.

Abdurrahim Karakoç, Türk şiirinin kendinden önceki ustalarının çoğundan daha usta bir şairdir aslında. Sadece Türkçeye hâkimiyeti, dili tasarrufu ve işlediği konular yönünden değil, bulduğu imajlar ve mazmunlar, kelime dünyası, üslup ve edâ yönünden de güçlü ve farklı yeni bir sestir. Buna, ilk akla gelen üç-beş örnek:

“Sofrada aşklar yaralı”

“Aylar kırık kağıt”

Günler topal at”

“Aşkın çiçek açtı yandığım közde”

“Lambada titreyen alev üşüyor”

“Suları ıslatamadım”

“Pis kokudan balta kesmez havayı”

“Kırk sandığa sığmaz bir kirli gömlek”

“Taş yanar gözyaşım yağdığı zaman”

“Yırtığı kirletir yama...” vb.

Fakat O bütün bu ‘yeni’leri ve ‘yenilik’leri öyle ustaca ve incelikli söyledi ki, biz sanki bunları yüzlerce yıldır bildiğimiz, duyduğumuz, sevdiğimiz ifadeler, imajlar, mazmunlar olarak okuduk ve sevdik.

Lirik şiirlerinde Karacoğlan kadar içli, duygulu ve samimi; millî/hamasi şiirlerinde Köroğlu/Dadaloğlu kadar cesur ve gözü kara; dinî-tasavvufi şiirlerinde Yunus kadar rind ve mütevekkil; hiciv ve taşlamada en az Nef’î kadar korkusuz, Seyrani kadar açık sözlü, Kazak Abdal kadar gerçekçi...

Geniş kitleler Onu yıllarca daha çok 'dâvâ' şîirleri ve siyasi hicivleriyle, taşlamalarıyla tanıdılar. Oysa o kadar güzel lirik şîirleri vardı ki bunların bilinmemesi büyük bir eksiklik ve haksızlıktı. Ali (Akbaş) Abiyle bir gün oturup bu tür şîirlerinden bir seçki yaparak müstakil bir kitap halinde yayınlamaya karar verdik. Alper Aksoy'un Ocak Yayınları'ndan 'Dosta Doğru' adıyla çıkan bu kitabın arka kapak yazısında şöyle demiştim:

"Abdurrahim Karakoç daha çok bir hiciv şairi olarak bilinir. Doğrudur da. Bu yüzden Onun gerçek sanat gücünü gösterdiği aşk ve tabiat şîirleri hiciv şîirlerinin arasında çoğu zaman dikkatlerden kaçmıştır. Bunların müstakil bir kitapta toplanması, hem Karakoç'un doğru ve tam olarak değerlendirilmesine yardımcı olacak, hem de şîirinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bir kısmı ilk defa yayınlanmakta olan bu kitaptaki şîirler, şairin bilinen yiğit ve pervasız kişiliğinin arkasındaki his dünyasını ve sanatkâr mizacını aydınlatması bakımından önemlidir"

Sanatçı kimlik ve kişiliğinin en belirgin özellikleri olan cesareti, açık sözlülüğü ve gerçekçiliği, kendine yakın ya da mensubu hissettiği siyasi/ideolojik oluşumları sık sık gözden geçirmek zorunda bıraktı. Hatta bu yolculukta yalnızlaştığı ve kimse-sizliğe mahkûm edildiği dönemler oldu. Ama yılmadı, ümidini kesmedi, imanını ve heyecanını hiç kaybetmedi. Doğru bildiğini, inandığını söylemekten geri durmadı.

O, hakikati her zaman ve her yerde söylemeyi tercih etti. Nerden ve kimden gelirse gelsin haksızlık karşısında asla susmadı. Bundan dolayı, isminin ve şîirlerinin yeni yeni tanınmaya başladığı yıllarda, insanlar onu bilinen ideolojik bir kalıba ya da siyasi bir şablona sığdırmakta zorlandılar.

O devrin solcuları/sosyalistleri, hatta komünistleri, şîirlerinden dolayı Karakoç'u kendilerine yakın buluyorlardı. Hatta kendilerinden zannedenler oldu. Bundan dolayı, 60'lı yıllarda 'karşı kutup'un bayraklaşmış isimlerinden biri olan 'Berçenekli Âşık Mahzunî Şerif', Onun bazı şîirlerini plaklara okudu. 60'lı yılların İşçi Partisi lideri Behice Boran, düşünce ve idealleriyle Karakoç'a çok benzeyen merhum Osman Yüksel Serdengeçti'ye bir gün, Karakoç'u da dahil ederek, "siz de bizim gibi düşünüyorsunuz aslında, aramızda ne fark var Osman" dediğinde Serdengeçti, "Allah var Allah..." diyecekti...

Hasan'a Mektuplar'ın, geleneksel sağ söylemle uyuşmayan "sosyal gerçekçi" içeriği, açıkça ifade etmeseler de Karakoç'un kendi mahallesini de ra-

hatsız ediyordu aslında. Onun, yerleşik siyasi kalıp ve kurallarla tam örtüşmeyen yaklaşımı sağın o zamanki resmi duruşuna oldukça aykırı idi. Bir kere köyden, köylüden, dolayısıyla yoksulluktan, ezilip horlanmaktan, insan yerine konulmamaktan bahsediyordu. Yoksul ve sahipsiz Anadolu köylüsünün açlığı, susuzluğu, doktorsuzluğu, ilaçsızlığı, uğradığı adaletsizlik ve sahipsizliği bütün çarpıcılığı ve açıklığı ile şîirlerinde anlatılıyordu.

Oysa bu konuları o zamana kadar hiçbir sağcı/milliyetçi/ülkücü/Türkçü/İslamcı/ muhafazakâr siyasetçi veya şair/yazar dile getirmemişti.

Merhum Nurettin Topçu'nun siyasi karşılığı olmayan entelektüel seviyedeki bazı yazıları istisna edilirse, bu kesimin gazeteleri dergileri, antikomünizmden arta kalan yerleri de muhteşem tarihimizin görkemli devirlerini ve bunları yapan büyük tarihi şahsiyetleri anlatmakla doldururlardı. Bunu da zamandan, zeminden, şartlardan ve gerçeklerden tamamen bağımsız, daha doğrusu zamanla, zeminle ve günümüzün siyasi, ideolojik, kültürel şartları ile hiçbir ilgi kurmadan soyut hamaset destanları olarak, 'anakronik' bir yaklaşımla anlatmaktan müthiş haz duyuyorlardı.

O bütün bu ezber bozan şîirlerini, gözlerden ırak taşranın göbeğindeki bir Anadolu kasabası olan Elbistan/Cela'da basit bir belediye memuru iken yazıyordu. Ama şîirlerini 'Ankara'daki Beyler' başta olmak üzere şehirlerde oturanlar ve özellikle üniversite gençliği zevkle, heyecanla okuyordu. Mesela, 70'li yılların başında yayınlanan 'Bütün Şîirleri' ve hemen ardından çıkan 'Vur Emri', Ankara Cebeci'deki Site Yurdu'nda, yıllarca her akşam en az otuz-kırk adet satardı. (Yıllar sonra bir sohbetimizde, "*Ne yeni baskı için benden izin aldılar ne de beş kuruş telif ödediler.*" dediğini hatırlıyorum.)

12 Eylül 1980 sonrası Ankara'ya taşındıktan sonra görüşmelerimiz, sohbetlerimiz sıklaştı ve dostluğumuz ilerledi. Bu sohbet ve muhabbetlerin en sıkı müdavimlerinden biri de rahmetli Şükrü (Karaca) idi. Bir seyyah gibi durmadan gezdiği için ayda birkaç kere Ankara'ya yolu düşen rahmetli Bahattin (Karakoç) Ağabey ise meclisimizin tam bir 'ihtiyar delikanlısı' idi. Ya Ali Abi'nin Emek 73. sokaktaki evinde, ya benim Bahçelivevler 6.sokaktaki evimde sık sık bir araya gelir, nerdeyse 'Baykara Fasılları'nı aratmayan saz ve söz meclisleri kurardık.

Ekrem Çelebi tarafından havalandırılarak 'Sultanım' adıyla ünlenen meşhur türkünün sözlerini, işte böyle bir gecede bir sabah namazı sonrası bana ithafen yazmıştı. Orijinal adı 'İkinin Biri' olan şîirin ilk dördtlüğünü hatırlarsınız:

“Can özümnden besmeleyi çekende
Dil yanmazsa ben yanarım sultanım
Hak uğruna bir sefere çıkanda
Yol yanmazsa ben yanarım Sultanım.”

Son dörrtlüğü de saz eşliğinde o gece hep birlikte okuduğumuz yanık türkülere bir saygı ifadesi idi:

“Âşıklık içimde doğduğu zaman
Taş yanar gözyaşım yağdığı zaman
Mızrabım sazıma değdiği zaman
Tel yanmazsa ben yanarım Sultanım.”

İki üç yerde birlikte “Şiir ve Dinleti” programı yaptık. Başlangıçta ikimiz de gönülsüzdük ama sonra hoşumuza gitti. Abdurrahim Abi şiir okudu, ben de havalandırılmış şiirlerinden örnekler çalıp söyledim. “*Seninle böyle programlar yapalım Bayramcığim, sen olursan gelirim*” dedi ama ikimiz de devamını getiremedik. Şiir matinelere, şair buluşmalarına, şiir gecelerine katılmayı hiç sevmeydi. O kadar ki Bahattin Abi’nin Maraş’da başlattığı ‘Dolunay Şiir Akşamları’na Ali Abiyle yalvar yakar götürdüğümüzü iyi hatırlıyorum:

“Abi bu senin kardeşinin düğünü sayılır, sizi de okumuş, hepimize okuntu göndermiş, gitmek olmaz” diyerek razı etmiştik...

Kızımın düğününde Neşet Ertaş’la birlikte nikah şahitliği yapmıştı. İlk defa bir araya gelen sazın ve sözün bu iki usta isminin, sanki yıllardır birbirini görmeyen iki eski dost gibi samimi sohbetleri gözümün önünde.

Eee, elbette iki yiğit idi söz konusu olan ve “*yiğit yiğidi gözünden tanır*”dı ne de olsa... Neşet Ertaş’ın, çağdaşları arasında en çok sevdiği ve saygı duyduğu iki isimden biri Abdurrahim Karakoç’tu. (Diğeri Aşık Veysel). Karakoç’un vefat ettiğinden habersiz o gün telefonla beni arayan Neşet Usta’ya “Karakoç’u az önce kaybettik Abi” dediğimde bir uğultu gibi yükselen o uzun, derin ve içten ‘oyyy...’ deyişini hiç unutmuyorum.

Her ikisinin de mekanı cennet olsun.

Sözün yiğidine de, sazın yiğidine de rahmet olsun...

Mihriban (Beklemek)

◆Abdurrahim Karakoç

Sarıca düzünde bir yığın toprak
Sulanır her sabah gözyaşlarımla
Mihriban, Mihriban uyan da bir bak
Hasret düğüm düğüm ak saçlarımda

Ardıçlı dağlarda gene ay doğar
Akasya gölgeleri delik deşik
Bir pınar ağlar akşamdan sabaha dek
Yapraklar sallanır, ışıklar söner.

Büyüdükçe büyür içimde bir dert beklemek
Öksüz kaldı, yem döktüğün kumrular
Çiçeklerin boynu bükük, bahçende
Mihriban Mihriban düşsüz uykular
Çıban çıban sızlıyor ah bende.

Seneler yollardan izini sildi
Cebimde resmin kaldı bir tek
Bekletti meğer ki ulviymiş yaşamak
Ne güzel derdik seninle: Beklemek

Güneş gene doğup gene batıyor
Yüzüme serdiğin saçların hani
Şimdi karyolanda eller yatıyor
Vefasız aynalar unuttu seni.

Dertler beni oylum oylum yakıyor
Her şey yalanmış, bilmeden gittin
Kaderin bağrında doğdu bir gerçek
Mihriban Mihriban ölümünden zormuş
Ben de bilmezdim, beklemek.